

ТРИЗЕННИК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDEN** **UKRAINIENNE**

Число 31 (137), рік вид. IV. 12 серпня 1928 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя 12 серпня 1928 року.

Надходять що-дня відомості, що в совітському царстві почалися різні «кризи»: промислова, хлібна, голодна. Чи не є це показчик того, що розпочалася давно ждана, давно передбачена загальна криза большевицької влади. Здається, що це дійсно так. Весь совітський союз зараз охопила ця загальна криза, як зовнішнє виявлення глибокого внутрішнього процесу розкладу і розпаду. Большевицькі проводирі на весь голос кричать про «кризу» — в промисловості, власне в керовництві промисловістю, «кризу», яку ніби то вперше розкрив «шахтинський процес». Ця криза складається з того, що, як виявилось, цілою промисловістю керують 16.000 інженерів, з яких лише — 138 комуністів, а решта — «контр-революціонери», — вороги совітської влади. Вияснилося, що промисловість, — ця база большевицького господарства і влади, яка годує «мільйони» вірних большевизму робітників, — вся знаходиться в руках контр-революції та у відповідний час може бути знищена чи спрямована проти большевиків. За кризою промисловості також цілком «несподівано» для большевиків виникла ще більше важлива хлібна криза. Рік 1927 дав неурожай хліба до 300 мільйонів пудів; уже на кінець року державні заготовки не добрали 128 мільйонів пудів. Повстали утруднення зовнішні і внутрішні. За кордон продано всього 27 мільйонів пудів, а по містах, для робітників, для армії не вистарчало хліба. Уряд прийняв «гострі міри», почав примусово відбирати хліб у селян, закрити базари, робити реквізиції «по коморах», знижувати ціни. Селяне зовсім перестали постачати хліб. В травні виявилася загибель озимої пшениці майже скрізь на степовій Україні і на Кубані.

Треба було негайно пересіяти, зерна не було, і знов уряд прийняв «гострі міри». Але на цей раз пасивність селян перейшла в активну оборону себе, свого майна, свого життя. Сталися по місцях розрухи і то в таких розмірах, що нагадали большевикам часи громадської війни, часи селянських повстань, коли большевикам, як сказав Косіор — «не сиділося», «жарко тоді було». Що гірше, в цих протибольшевицьких протиурядових акціях, прийняли участь, як признали самі большевики, не тільки ненаєусні їм куркулі, але й середняки й біднота. Счинилася правдива паніка серед правлячої партії, заговорили про «розмичку» села з містом, селянства з робітництвом. Перелякана влада змушена була негайно скасувати «гострі міри» та підняти ціни на хліб.

Сьогорічний врожай хліба по цілому союзу офіційно визнано середнім, трохи кращим, ніж торішній, але по якості гіршим, бо буде недобір найбільше споживчих сортів (озима пшениця на Україні померзла). Почалися вже жнива, а з ними нова кампанія заготовки хліба. Уряд повинен здобути хліб для міста, для робітників, для армії, для закордону. Розлютований вжитими мірами селянин хліба не дасть без певних, реальних компенсацій. Підвишка ціни на хліб не підіб'є його на продаж хліба, бо з підвишкою цін на хліб підіймуться ціни і на предмети, селянинові потрібні. А до того ще почувається і брак цих предметів. Що ж буде робити уряд? Знов вживатиме «рішучих заходів»? А як знов стане «жарко», а то й зовсім «гаряче» так, що поведеться й тікати?

Ось в чому дійсна наявна криза. Большевицький уряд необережно, нерозсудливо використав всі свої міри, всі свої заходи, як мирні так і гострі, встрашаючі, і несподівано для себе зустрів відповідної сили одсіч з боку селянства. Престиж влади впав, селянство дістало моральну й матеріальну перемогу над владою. Що ж далі буде робити ця безвладна, безавторитетна влада? Лишилася альтернатива: або піти війною на непокірних громадян своїх, або ж здати без бою всі позиції та задовольнити всі вимоги селян.

Горе лише, що вимоги ці такого роду, що рівняються смертному виroku большевикам: Як признався в Харківі Петроєвський, селяне категорично вимагають: відділення України від Москви, відновлення Української самостійної держави, «буржуазного» демократичного уряду.

Геть з московсько-большевицькими окупантами. Хай живе вільна
амос тїйга Україна!

Ці лозунги знов залунали на Україні. На цей раз їх виголосила
многомільйонова маса селянства українського, того селянства, яке
завжди, з усякої боротьби, ним розпочатої, або йому накинutoї, вихо-
дило переможцем. Переможе воно і на цей раз.

Марія Грінченкова *).

Світлій пам'яті письменниці і громадянки.

Дня 15. липня ц. р. у Київі померла Марія Миколаєвна Грінчен-
кова, відома українська письменниця, вдова по Борису Грінченкові.
Небіжка походила з великоруського роду Гладилиних, що осівся в
повітовім місті Богодухові на Харківщині. Віддавшись молодю дів-
чиною за Бориса Грінченка, палкого українського патріота-народо-
любця, Марія Миколаєвна стала йому за щирю помічницю й вірну спів-
робітницю в його праці на народньо-просвітньому полі. Разом із ним
працювала в школі в с. Олексіївці на Катеринославщині, де Грінченко
потаємно вів навчання українською мовою, складала популярні книжки
для народу, які спочатку виходили у Галичині, а потім також і на
Великій Україні, перекладала на українську мову чужі твори, придат-
ні для народнього читання, пробувала сил також і в белетристиці.
Писала під прибраним ім'ям Марії Загірньої, яке скоро стало широко
відомим, як ім'я одного з найкращих популяризаторів в нашій літера-
турі.

В 1894 році Грінченки переїхали до Чернігова. Грінченко розвинув
тут надзвичайно широку як для тих часів, літературно-видавничу
діяльність. Він заложив (за матеріальною допомогою Ів. Череватенка)
видавництво популярних книжок, випустивши їх коло пів сотні, при
чим майже стільки ж рукописів не побачило світла, бо не дозволила
цензура. Значна частина цих книжок була написана, переложена,
перероблена чи зредагована Марією Миколаєвною. Тут же в Чернігові
Грінченко видавав збірники своїх творів, українські альманахи, етно-
графічні матеріали, біографії українських письменників, — в усе це
багато праці вложила його дружина. Її перу належала, між ін., гарно
написана біографія Опанаса Марковича. В Чернігові-ж Марія Миколаєв-
на уложила обширний каталог Музею української старовини В. Тар-
новського. Всю цю величезну роботу, подружжя Грінченків викону-
вало серед мало сприятливих матеріальних обставин, обоє обтяжені
службовою працею, серед нагінок з боку адміністрації.

*) Передруковуємо цю статтю з «Діла» ч. 167., яка дає кілька цінних
рис характеру і постаті незабутньої небіжчиці.

В 1902 р. київська Громада поклликала Грінченка до Києва для редагування словника української мови, що ладилась видавати редакція «Київської Старини». Тут Марія Миколаєвна засіла за переклади світових творів для молоді, які могли побачити світ вже за кілька років-як тільки настали полекші для українського слова по резолюції 1905, 6 років. В першій українській щоденній газеті «Громадська Думка» дістала Марія Миколаєвна посаду завідуючої одним з відділів, так само як і в місячнику «Нова Громада». В обох виданнях працювала до кінця 1906 року, коли при зміні редакції в «Раді» (таку назву прибрала газета по закритті «Гром. Думки») Грінченко вийшов з її складу. В тому-ж 1906 році в Києві засновано «Просвіту», і в її виданнях М. М. взяла як найближчу участь. Їй належав цілий ряд книжок, виданих «Просвітою» (в тім числі така показна, як історія еміграції Північних Американських Штатів). Тепер, коли впали заборони, настала змога видавати й твори перекладної літератури. В р. р. 1907-1910 появились переклади М. Загірньої : «Сагайдачного» Мордовця, «Чернігівки» Костомарова, «Пригоди Гека Фінна» й «Пригоди Тома Соєра» Марка Твена, казки Андерсена, «Серце» Е. Амічіса й переклади цілого ряду драм Ібсена, Гауптмана, Зудермана.

Весною 1910 р. помер Борис Грінченко. Ще перед тим у Грінченків померла їх одинока дочка Настя та її маленький синок, їхній внук. Марія Миколаєвна протягом короткого часу стратила цілу свою родину; при ній залишилася тільки її старенька мама, яку вона спровадила до себе з Богодухова (вона померла у Києві перед трьома роками). Втративши все, що їй було дороге на цім світі, М. М. знайшла собі одинокую потіху в тім, що й до того часу становило зміст її життя: в літературній праці на українській ниві. Обставини тепер, після першої революції, змінилися: давніше треба було шукати за видавцями, віддавати свої твори до друку за-дурно, аби лишень побачили світ; тепер стало інакше; зросли кадри українських читачів, на українську книжку появилася вже значний попит. Особливо добре пішли в продажі твори Бориса Грінченка: його повісті (такі як «Під тихими вербами», «Серед темної ночі» т ін.) зробились улюбленою лектурою серед середньої української публіки, ба протоптали собі широку стежку й на село. М. М. випускала одне видання творів свого чоловіка за другим, але той скромний дохід, який діставала, зразу-ж обертала цілком на українське видавництво: заснувала спеціальну серію видань для молоді, присвятивши цю серію памяти дочки своєї Насті, видавала передруком з давнішої «Буковини», «Зорі» і «Правди» публіцистичні писання свого чоловіка («П.Вартового»), видала ряд підручників та хрестоматій, Пам'ять свого чоловіка оточила справжнім культом: працювала на полі українського видавництва, немов виконувала його заповіт, продовжувала діло його життя.

Настала революція 1917 року. Попит на українську книгу зріс в нечуваних і непередбачених досі розмірах. І Марія Миколаєвна із захопленням взялася, по своїй спроможі, цей попит задовольняти. Коли автор цих рядків, призначений в березні 1917 р. помічником київського губерніяльного комісаря, дістав під свій заряд губерніяльну

урядову друкарню, то перше замовлення, яке ця друкарня прийняла це було видання повістей Грінченка в накладі вже десятків тисячів! Власне про використання урядової друкарні постаралася сама Марія Миколаєвна.

Та проминули короткі часи української державности. Прийшла радянська влада. Настали для М. М. тяжкі обставини. Насамперед її викинули з її скромного помешкання, з тих декількох кімнат в «гостиниці» Покровського монастиря, де вона мешкала з своєю старенькою мамою. На твори Грінченка та на її власні попит припинився. З тяжкою бідю коли-не-коли вдавалося видати якусь книжку за мізерний гонорар. На шаста, прийшла на поміч Українська Академія Наук, запропої нувавши посаду співробітниці в Комісії по складанні словника живоукраїнської мови, що її великим знавцем була М. М. Ця робота, хоч і тяжка в нових умовах життя (ходити пішки на службу було для М. М. тяжко, а їздити не було за що), давала змогу сяк-так матеріально існувати. Настрій М. М., як видно з її листів до мене в 1923-26 роках, був тяжкий. Близькі люди розбрелися по світу, багатьох не залишилося в живих, — почувала себе самотною. Не могла пристосуватися до нових течій в літературі і мистецтві: в листах тяжко нарікала на занепад літературного смаку, на виродження українського театру. Не мала спокою для праці, бо мусіла раз-у-раз міняти помешкання і ніколи не могла дістати такого, щоб скільки-небудь задовольняло мінімальні вимоги старої, хворої людини. Одинок розраду мала, поринаючи цумками в минуле, згадуючи колишні щасливі часи. Тихим смутком і невимовною ніжністю овіяні її спомини, присвячені людям, яких колись знала й любила: споминки про Івана Нечуя-Левицького, про сумні обставини його останніх днів («Україна», 1924, ч. 4), про Вол. Самійленка (окрема никжечка «Сивенький. Володимир Самійленко», Київ, 1926), нарешті спогади про чернігівську Громаду (в збірнику «Чернігіє», Київ, 1928).

Серед тихої праці, за якою провела ціле своє трудівницьке життя, повне посвяти рідному краю і рідному народові, одійшла од нас ця скромна, але так високо заслужена для української національної справи жінка. Поховано її напевно на Байковій Горі у Києві, там, де вже лежали поруч себе три могилки і де давно вже було заготовлене четверте місце — для неї самої, щоб лягти на вічний спочинок коло дружини, дочки і внука. Хай буде легкою їй рідна земляця і хай буде тихий її вічний сон...

Дм. Дорошенко.

Літературні спостереження.

III.

— Вийшли, певніше дійшли з ССРСР до нас, друга та третя частини «Соняшної машини» Винниченка. І ім'я автора, і зміст твору, і

розмір його вимагають від нас обізватися на це нове з'явище нашої літератури.

— «Соняшна машина» не є малюнком сучасного життя, а якихось майбутніх часів, коли створюватиметься федеральне об'єднання як-що не цілого світу, так Європи і Америки в одному зв'язку, а інших частин світа у другому, коли буде вигадано приладдя, за поміччю якого кожна людина сливе без праці зможе прогудуватися та прогудувати родину, а наслідком цього зникне економічна залежність і настане лад принципово подібний, у дійсному-ж виконанні багато де в чому не подібний до комуністичного. Події списані автором відбуваються ніби у Німеччині, та мабуть тяжко було-б знайти німця, який пізнав-би своєю Німеччині у винниченковому опису. Коли саме ці часи прийдуть автор не зазначає.

— Своєю фантастичністю повість нагадує інші фантастичні оповідання, от як наприклад роман Бела Мі, з тією відмінною, що автор не задовольняється завданням накреслити, як це звичано у романах цього гатунку робиться, таке громадське життя, яке здається йому ідеалом, а ще хоче показати шлях, яким людність до того ідеалу дійде. Навпаки самий ідеал окреслено автором зовсім не так єже виразно, з наївністю та недосконалістю старенького Фур'є. Отже це так ніби замах на соціологічне дослідження, певніше на соціологічне пророкування в якому автор силкується установити закони соціологічної динаміки та показати шлях, яким відбуватиметься зміна соціальних відносин та політичного ладу за період од максимальної могутності буржуазії та буржуазної парламентарної держави до досягнення повної економічної рівності та політичної волі.

— Комуністична ідеологія перебуває смертельну кризу. В науці ідеї Маркса та його теорія зміни капіталістичного ладу на комуністичний викликають заперечення, шлях обранний для такої зміни Ленінінм здійснює загальні жах та ненависть і в людності занепадають і віра в близьку можливість здійснення комуністичного ладу і саме бажання до його досягнення.

— Я не знаю, чи освідомлює сам собі Винниченко спорідненість своїх поглядів з комунізмом та большевизмом, але своєю «Соняшною машиною» він безперечно подає їм руку помочи, намагаючись завіряти читачів, ніби досягнення комуністичного раю таки можливе, та ще тоб то без таких біди та напасти, які сталися в СРСР від самого спробунку його утворити. Очевидячки і большевики так оцінили винниченкову «машину», бо надрукували її, хоч автор як не як, а емігрант.

— Ідея повісти така: перехід до комуністичного ладу стане можливим тільки тоді, коли будуть зроблені єинайдення, за поміччю яких сливе без праці задовольнятимуть свої потреби, але тоді сей перехід буде вже неминучий і сполучиться з повною політичною волею аж до відсутности якої будь влади.

* * *

— Письменницький хист Винниченка давно визнаний, навіть до певної міри перецінений, але незалежно вже од непевности самого

звдання, авторові таки не вистачає його хисту для скільки будь порядного виконання своєї мети.

— Концепція «Соняшної машини» не гаразд обміркована, у їй багато неможливостей та суперечностей і дрібніших і дуже важливих, а найгірше те, що більшість з їх тенденційні, припущені автором свідомо, бо без того не міг-би він звязати події повісти. Правдоподібно, що, почуваючи ризиковість своїх тверджень, Винниченко і переніс події своєї поеїсти у тридесяте царство, у часи незнаємі, щоб не так кидалося у очі те, що у його малюнку не годне віри. Наведемо кілька прикладів, починаючи з дрібніших. Пан Мертенс іменується часом президентом, часом директором об'єданого банку і складається таке вражіння, що і його влада яко президента ґрунтується на його економічній могутності. Граф Адольф Елленберг є разом і головою особистої охорони Мертенса і міністром внутрішніх справ. Розповідається про дивовижне зібрання акціонерів банку, у якому чомусь беруть участь державні міністри, не будши акціонерами і на якому вирішаються державні справи. Ці дивовижні, ні в минулому, ні в сучасному та, певне, і в майбутньому неможливі сполучення потрібні авторові на те, щоб підкреслити безмірність панування буржуазії, яке, здається йому, неминуче прийде згідно з марксістськими теоріями.

— Через те, що «Соняшна машина» знищила економічну залежність, давши людям змогу кожному дуже легко зробити собі їжу з трави, усі робітники кидають усі підприємства, спиняються залізниці, не світить електричність, по воду треба ходити до річки і т. д., але усі задоволені. Автор начеб-то вважає, що сіножат може видати з квадратного кілометра безмежну кількість трави і не уявляє, що берлінцям у таких умовах доєлося-б ходити по траву лішки верствів за 200. Добра була-б полегкість, а ще-ж у Німеччині буває і зима.

— Потреби людей не обмежуються самою їжею, їм треба і одягу, і палива, і помешкання, і т. д. Тут і Винниченко мусить признати, що його машина не помагає і визнає, що і володіючи нею, люде звертаються в цих випадках до «Соняшної машини» того гатунку, який ось вже стільки років без перерви вживається в СРСР, — до грабунку. Може на його думку так і годиться, але, як більшість напевне з тим не погодиться, то Винниченко завіряє, що це трієатиме не доєго, за кілька місяців багатьом обридне (?) нічого не робити, а як для задоволення цих потреб громадянства вистачить праці тільки частини людности (?) по 1-2 години (?) на день, то ці любителі праці зроблять усе потрібне для усіх та охоче переділятимуться виробами своєї праці і з тими, хто таки не схоче робити. Не знаю, чи багато з тих, хто помітять сей винниченків фокус, повірять цьому?

— Після Винниченка наслідком економічного визволення настає не цілковита політична воля, аж до відсутности яких будь уряду чи влади. Тут він стає в супереч думці видатніших соціологів, що не раз підкреслювали ту сумну рису людських суспільств, що зріст економічної рівности і волі не суголосні між собою і в багатьох справах сполучення їх не можливе. З цим мусіли рахуватися і большевики, Ленін оголосив вільність шкодливою буржуйською вигадкою, а для заєднення

комуністичного ладу большевики уживають найтяжчих деспотизму та насильства тай то без жадного успіху.

— Як би проти цього у Винниченка малися якісь докази, мусів би зін їх проявити, а він не показує навіть того, як, залишившись без уряду, реагує його суспільство на гвалтування жінок, на бійку двох самців за жінку, припадки чого у своїм оновленім суспільстві він сам подає і які повинні траплятися дуже чисто там, де розвинувся такий соковитий еротизм, як у суспільстві, змальованім, Винниченком. Навіть сам винахідник «Соняшної машини» Рудоль Штерн наґрунті еротизму задушує принца Георга.

— Безперечно людей критично думаючих «Соняшна машина» не переконає і не приверне до большевизму, та загал завжди керується більше почуттям ніж розумом. Винниченко це добре знає і навіть дуже перебільшує, немає краю його призирству до юрби, натовпу, загалу, яке виявляє він не раз і на сторінках «Соняшної машини», — риса, яка мимоволі викликає сумніви у щирості його пілкування про інтереси мас.

— Не маючи у своїм розпорядженні кращих засобів, Винниченко підтримує большевиків, даючи загалу оману нездійснених, але принадних обітниць у трохи перелічкованному, у порівнянні з большевицькими, та не випробованому ще вигляді і тим хоче затягти хвилю визволення од большевизму; очевидячки він, як той суздальський богомаз, вважає, що: «для хахла і такої Бог сбряле»...

— До речі треба зазначити, що аморалізм, взагалі властивий Винниченкові, буває розкішно і у останньому його теорії. Винниченко не відчуває моральної гідности чи негідности вчинків і часто віддає своє співчуття саме аморальним. Заповіт нашого славного вчителя, М. Драгоманова, — чисте діло можна робити тільки чистими руками, — для Винниченка не зрозумілий, не зрозумілі для його навіть і десять заповідей він дивиться на їх «як теля на нові георота» та ще і ненавидить як і усяку мораль за те, що вона вяже його волю, а він не розуміє, з якої речі та на вщо. Коли Інарак за повним співчуттям Винниченка пропонує своїм жінкам та дівчатам розкладати східню армію половою подільчиністю, це-ж таки розпуста. Коли принцеса Біза, яка сама підбивала принца Георга на боротьбу з Сонцеїстами зразу, як тільки його задавив Шторн, стає його коханкою та передається на їхній бік — це з її боку зрада, та для Винниченка і те і те здається добрим. Є така хвороба — моральне божегілля...

* * *

— Мусимо ще сказати трохи про саме виконання «Соняшної машини». Прикмети талану подекуди таки виявляються і в цьому творі. Маються влучні характеристики окремі малюнки багато яскравих образів та виразів, але ці останні виявляють своїми прикметами скоріше талант мітінґового оратора, а не художника, уся-ж повість далеко не з кращих квітів Винниченкової творчости. Винниченко розіп'яв на своєму мольбері занадто велике полотно узяв занадто велику концеп-

цію; перед читачем переводить він і членів царської родини, що втратили трон, і рештки аристократії, і найбагатші буржуазні кола, і революційні гуртки, і далеко не усе, що він намагається виписати, йому відоме: десь хиба здалеку, мигцем бачив від людей з тих кол, не знає їхнього, приватного життя і мимоволі мусить брати речі так, як про їх переказується у легендарних базарних переказах, серед натовпу. Тому напр., хоч як часто звертаються він до особи архибуржуя Мертенса, виходить вона в його блідою та необмальованою, він все товчється біля двох, трьох рис, перебільшуючи їх і навіть повторює ті самі вирази. Врешті читач з подивом не зрозуміє, як такий дикий дурень міг утворити таке надзвичайне багатство та осягти становища президента, почавши з становища робітника. Адеж ж на це таки треба розуму. Трапляються і зовсім неймовірні вчинки дієвих осіб. Старий граф Елленберг аж не міг розповідати принцесі усі подробиці своїх родинних неладів та ще у перший день її переїзда. Це зовсім не відповідає звичаям тієї верстви, до якої він належить.

Давній.

Нові гасла — нові ревеляції.

Сьогодні на Україні совітській кинено більшовиками нове гасло — «самокритика». Воно, це саме гасло, введено, мовляв, для того, щоби допомогти в усуненню всіляких «хиб» та недохватів; що помічаються майже у всіх галузях совітського життя на Україні, а особливо у функціонуванні совітських установ, починаючи від «верхушки» і кінчаючи селом.

Модне на сьогодні гасло вряд чи допоможе усуненню тих дефектів, які з часом будуть усунені і виметені разом із самою владою, що їх потворила. Але перші хвили «самокритики» проходять не без комізму. Викриваються такі речі, які не були помітні раніше та ховалися дуже старанно. І з цього погляду варто одмітити перші результати цієї «самокритики», в якій ми вже давно допомагаємо більшовикам і будемо допомагати радо надалі.

Ось перед очима резолюція Бюро ЦК ЛКСМУ вміщена в «Комуністі» ч. 159 з 11 липня с. р. Не будемо забивати читача змістом цієї резолюції, яка займає в газеті аж цілих дев'ять стовбців, але не можемо не одмітити хоч би невеликі цитати з неї. Вони до того пахучі «самокритикою», а ще більше характерні для сучасного стану більшовицької влади на Україні та її роботи й діяльності, що мимоволі приходиться гадати про недогляд більшовицької цензури.

Ця резолюція торкається Артем'ївської організації ЛКСМУ. Заслухавши доповідь комісії ЦК про стан Артем'ївської організації комсомолу, ЦК ЛКСМУ констатує:

«Що Артем'ївська організація втратила політичне лице в багатьох великих і важливих для артем'ївської організації політичних питаннях...»

І після цієї прелюдії, з якої вже тхне сесе ідній комуністичний сплін, починається просто ніби акт обжалування, направлений проти артем'ївської організації, яка являється одним із опорних пунктів большевицької роботи в районі Донбаса. Далі резолюція уявляє з себе бистру, що прорвала греблю офіційного замовчування «жиб» і «досягнень» та несеться у безвість, б'ючися в береги хвилями «самокритики».

Ми наведемо кілька «бризок», найбільш яскравих і найбільш соковитих:

«Робота на селі опинилася поза діяльністю організації, в наслідок чого постанови з'їздів партії і спілки про роботу на селі, про роботу серед незаможників й наймитів, не набули практичного перелому в проводі сільських осередків. Дуже малу участь брав комсомол і в роботі колективізації і кооперування незаможників і середняків...»

«Цілковита бездіяльність у питаннях національної політики, боротьби з шовіністичними та великодержавними ухилами...»

«Брак не лише практичної роботи, але й спроб втілення елементів українізації в роботу виробничої частини комсомолу...»

«Комсомолець України» передплачується в неприпустимо незначному числі...»

«Комсомол не вів енергійної, прилюдної (себ-то — ніякої! Ред.) громадської боротьби проти значного числа проявів антисемітизму...»

«В роботі Артем'ївського окружного ЛКСМУ ЦК відзначає бездіяльність в найбільших політичних та практичних питаннях...»

Ми гадаємо, що наведених цитат цілком вистарчає читачеві, щоби уявити і собі те страшне обурення, що викликано було в ЦК доповіддю комісії, яка обслідувала стан комсомолу Артем'ївської округи.

Не будемо робити з наявного стану річей яких-будь своїх висновків. Лишимо це зробити самому ЦК. В цій же резолюції ЦК говорить:

«Це призвело до того, що організація втратила провід і вплив на маси робітничої молоді, що виявилось, почасти, в провалі в багатьох місцях Жовтневого, Ленінського й травневого набору до спілки, в кволому природньому зрості організації та в погіршенню соціального складу її...» —

Це, мовляв, в місті, а на селі картина така ж неідрядна:

«Громадська-політична роля сільських осередків незначна, в роботі останніх є багато випадків перекручування класової лінії спілки, зокрема багато осередків не виявили достатньої активності підчас переведення хлібозаготівель і самоопадаткування, а окремі комсомольці навіть заважали їх переводити...»

Картина справді сумна. І цілком зрозуміло, що

«Ці звички бездіяльності, інертності та безініціативності передавалися райкомам, а через них і у всі організації й створювали серед активу безідейну і групову групу, безпринципну боротьбу, що розкладала комсомольські маси (ростріл наш. Ред.).»

Так само ясно і цілком природньо, що

«Все це, насамперед, розкладало низовий і провідний актив спілки і перетворило його на мовчазного свідка й учасника зловживань партійного апарату».

Од себе додавати щось трудно. Метод «самокритики», як бачимо прекрасно показує величезні «досягнення» большевицького виховання молоді, цієї надії і опори комуністичної партії України.

І це говорить не якийсь дописувач, не якийсь спостерігач, сторонній од «владсть імущих», а це текст резолюції самого Центрального Комітету ЛКСМУ. Сама «верхушка» констатує, судить і робить висновки.

Res judicata pro veritate habetur,— говорили в давні часи. Річ, висловлена суддею, треба вважати за правдиву. Значить так воно в дійсності і є.

Резолюція, як звичайно, далі пропонує різні способи для «ліквідації» цих явищ, що перейшли вже в звичку «бездіяльності, інертності та безініціативності», але трудно вірити, щоби ці пропозиції, постанови та накази, а ще більше усунення з постів керівників «винних» у цих всіх дефектах та назначення нових, — принесли якесь оздоровлення розумінню большевицької ідеології.

Всі заходи, що можуть бути вигадані, будуть лише паліативами, які на якийсь час затримають цілком нормальний і законний процес розвалу і розпаду тої системи, яка вже віджила і невпинно йде сама на спад.

Треба вважати, що увесь цей процес большевицької «бездіяльності, інертності та безініціативності» і єсть правдивим процесом оздоровлення від намулу чужої і непотрібної українському населенню ідеології.

Ясно, що такими «хибами» та дефектами означається не тільки Артем'ївська окружна організація комсомолу. Большевицька прес-густо засіяна картинками, подібними до поданих в резолюції ЦК ЛКСМУ, з різних кутів нашої окупованої країни.

І коли «низовий і провідний актив спілки», розкладений в наслідок цих умов, які перетворили його на мовчазного свідка й учасника зловживань партійного апарату», — то не треба бути пророком для того, щоби не передбачити закінчення того гангренозного процесу, що захоплює все далі і в ширину і в глиб кадри не тільки компартії, але і комсомолу.

Такі явища, такі факти, такі наслідки «самокритики» можуть означати тільки — «початок кінця».

В. Р о м а н а.

Инж. Арсен Біднов*).

(ч о с м е р т н а з г а д к а).

Болюче бачити в жалібних рямцях емігрантської преси ім'я українського громадянина, який помер на чужині. Цей біль ще гостріший, коли в чорних смугах бачиш ім'я представника нашої молодішої генерації, цього світу й надії нашого народу.

Не хочеться вірити в те, що сталося, але суворість дійсності говорить, що серед членів Празької емігрантської колонії немає вже Арсена Біднова.

У віаторок, 3 липня б. р., між 3-4 год. по пол. цей веселий, повний життя, бадьорий юнак одійшов з цього світу, трагічно загинувши під час купання в ріці Влтаві в Празі.

В найкращому, в найбуйнішому розцвітті сил обірвалося це молоде життя. Покійний народився 16 лютого 1904 р. в м. Катеринославі в родині проф. В. Біднова.**). В 1913 р. вступив до Катеринославської гімназії Вертоградова; з неї перейшов до Кам'янецької української гімназії для дорослих, яку закінчив 1920 р.

Український визвольний рух останніх революційних часів застає покійного ще в ранніх хлоп'ячих роках. Молодий хлопець з запалом стає до праці на культурно-національній ниві. Ще на гімназіяльній лаві виявляє нахил до літературно-журналістичної праці. Першими спробами в цьому напрямі було його співробітництво в Катеринославському «Вістнику Товариства Просвіти». Пізніше, в 1919 році, співробітничав в Кам'янецькому органі «Новий Шлях», де разом несе обов'язки секретаря редакції. В тому ж році з'являються в Кам'янці накладом «Правобережної філії Українського Видавництва в Катеринославі» його українські переклади з сербської та московської мов.

Опинившись в 1920 р. на еміграції, покійний використовує час для завершення своєї освіти. Одним з перших перебирається з Польщі до Чехословаччини. В Празі вступає на агрономичний відділ чеської техніки, який закінчує в листопаді 1926 р. В студентські часи в Празі активно працює з різних студентських організаціях («Громада студентів-емігрантів з В.У.», «Студентська Рада», «Секція агрономів»). Бере, близьку участь, як член редакційної колегії, у виданні «Українського Студента», був активним членом Празького Економічного Товариства. По закінченню школи працює, як практикант, в чеському державному інституті сільсько-господарської приватної економіки, таксації та рахівництва. По заснуванню «Спілки закінчивших високі школи в Ч.С.Р.» покійний енергійно працює в ній, як секретар.

Годі в короткому нарисі подати всю різносторонню діяльність

*) В додатках до уміщеної нами замітки в «Тризубі» ч. 28-29 (134-135) друкуємо цю статтю, яка дає повний образ покійного Арсена Біднова.

***) Його мати Л. Жигмайло (Л. Є. Біднова), ім'я якої часто зустрічалось на сторінках українських видань до 1920 р.

Арсен Біданов.

цього молодого, енергійного, талановитого нашого громадянина, який подавав такі багаті надії. Сувора доля безжалісно, зненацька перервала молоде життя. Перед свіжою могилою в глибокому, тяжкому горю стоїть лихом прибитий його старий батько та сумом пригнічені, приголошені наглою смертю його старші й молодші товариші.

Похорон покійного відбувся в суботу 7 липня в православної церкві на Ольшанському кладовищі в Празі. Обряд похорону в українській мові служили два священники та диякон, співало два українських хори. Високий катафалк, на якому стояла погана національним прапором труна, було вкрито вінками та квітами від батька, сестри покійного, від Української Господарської Академії в Подебрадах, Українського-Педагогічного Інституту в Празі, Спілки українців закінчених високі школи в Ч.С.Р., Громади студентів-емігрантів, знайомих та близьких приятелів покійного. На цвинтарі перед розкритою могилою промовляли за близьких приятелів Др.К.Осауленко, за громаду студентів-емігрантів Т. Олесіюк, за Сілку закінчених високі школи Інж. П.

Труна з тілом А. Біднова.

Зоц, за «Цесус» Др. Орелецький, за старше громадянство Др. Гармашів та проф. О. Лотоцький, який виголосив дуже чулу й теплу промову. Під сумні акорди жалібної пісні «Чуєш, брате мій...» насипали високу могилу...

Спи спокійно, дорогий Товаришу! Нехай Тобі сняться чудові, чарівні сни про кращу долю й волю України. Чужа земля, в якій и тимчасово спочивавш, най буде Тобі легкою!

Б. Б.

« Реформа » технічного проводу в промисловості ССРСР.

Большевики на цілий світ прославили свої досягнення в області промисловості: відгоділи і я фабрик, заводів, устаткуваня їх новими машинами, знаряддями і т. и. За большевицькою офіційною статистичною ка промис-

дове будівництво витрачено: р. 1925 — 600 міль. р., р. 1926 — 1.100 міль. р. 1927 — 1.400 міль. р. і р. 1928 — 1.800 р. Як-що ці цифри хоч в половину правдиві, то й то маємо, дійсно, великі кошти, які совітська влада вкладає в промисловість з повним напруженням всіх сил та на шкоду не менш важливій галузі — сільському господарству. Останнє в большевицькому царстві завжди трактувалося, як підсобна галузь господарства, що постачає хліб та інші засоби для промисловості.

Промисловість завжди була на першому місці, займала домінуюче упривилейоване становище, а робітництво, заняте в промисловості, було головною «опорою» большевицької влади. Все йшло ніби то нормально аж до останнього часу, до «шахтинського» процесу, який ніби то вперше розкрив большевикам очі на те, що в цій домінуючій області в промисловості не все «благополучно». На те, щоб процес виявив якусь загрожуючу «контр-революцію», «зраду» і т. и. — цьому не вірять і самі большевики, але все ж таки процес вдарив по большевицькому «благополучію» зовсім з іншого боку. Повстало питання, хто фактично керує всією промисловістю, в чиїх руках головний технічний провід індустрією, яка являється головною підпорою большевизму, на яку витрачаються величезні кошти. Цим питанням багато займався пленум ЦК ВКП(б) в липні міс. і вирішив його в спосіб властивий лише большевикам.

Як пояснив новий генеральний секретарь ЦК КПБУ Ст. Косіор у своїй доповіді на зборах активу Харківської парторганізації 16 липня б. р. («Комуніст» ч. 165), виявилось, що в цілому союзі мається 16.000 інженерів, в руках яких знаходиться технічний провід промисловості, і з цих 16.000 інженерів «лише 138 комуністів». Само собою розуміється, що і з цим 138 червоним спеціалістам завдячує у своєму розвитку і в досягненнях, як-що вони дійсно існують; промисловість, а тим староречним 15.862 технічним працівникам, які мають і знання і досвід і певний технічний стаж. Тим часом, шахтинський процес виявив, що ці спеціаліст-керівники не тільки не співчують большевизму, а навпаки, не вірять зовсім, або втратили віру в большевицьку владу, в її здатність, розвій і т. и. Всі вони, з погляду комунізм, саботажники, шкідники, контр-революціонери. Таким чином, перед очима переляканих провідників совітського союзу встала страшна перспектива втрати в самий трудний момент основної бази большевизму — промисловості, яка вся опинилася під керівництвом ворожих большевицкому елементів. «Ми не можемо покладалися на старих інженерів, що працюють на наших фабриках і заводах, — заявив тов. Косіор, — ми повинні мати що-далі більшу кількість наших власних спеціалістів». Але де їх взяти? «У нас дуже мало випускають наших червоних спеціалістів... що-року якихось сотні дві-три». Як стоїть технічна наука в ВТУЗ'ах та які знання одержують ці «червоні спеціалісти», про це дуже яскраво і переконуюче розповів г. Косіор: «наші студенти сидять по ВТУЗ'ах по 7½ років, навчаємо їх надзвичайно погано. У нас по найкращих технічних закладах у Москві й Ленінграді можна зустріти варстати 1848 року. До цього часу навчаємо 3 підручників 1895 р. Це при надзвичайному розвитку культури: у той час, коли не встигнеш довести машину, глянеш — за кордоном вже винайшли іншу кращу». «У нас товариші, — продовжує Косіор, — здебільшого буває так, що студентів наших ВТУЗ'ів навчають у такий спосіб, що коли вони приходять на завод, то їм не знайома та техніка, яка там розвинена. Хоч наші молоді інженери раніше, ніж стати інженерами, і сидять 7 ½ років у ВТУЗ'ах, хоч вони й коштують державі не аби кі гроші, але коли вони й приходять на виробництво, вони часом нічого і сенько не знають. Треба навчати їх з «азів», бо студент не має жадного уявлення про це виробництво...»

З одвертістю, до якої ми не звикли, г. Косіор розкриває перед своїми слухачами безнадійну картину технічної науки та підготовки «червоних інженерів» — майбутніх керівників промисловості. З його слів можна передбачати, до яких «досягнень» дійде промисловість під керівництвом цих «червоних спеців». І пленум ЦК не знайшов іншого способу поліпшити і

цю справу, як старий спосіб байки Крилова, а саме вирішеко відібрати від Комісаріяту Освіти провід над 8-ма вищими технічними закладами та переда їх під заряд всесоюзної ради нар. господарства (ВРНГ), з метою «форсувати справу зв'язку молоді з виробництвом». Крім того ухвалено зкомунізувати студентство ВТУЗ'ів, відрядивши «цього року не менше 1.000 комуністів до ВТУЗ'ів», надалі забезпечити робітничий добір учнів до 65 відс., зменшити термін проходження навчання. Ось якими способами комуністи думають досягти збільшення числа «вірних робітнице-селянській справі спеціалістів» для промисловости і транспорту. Можливо, що майбутні «червоні інженери» і будуть «вірні робітнице-селянській справі», але ж справа не тільки в одній «вірності», а також і у відповідних технічних знаннях. Тим часом в справі поліпшення навчання, усунення хиб зазначених з такою одвертістю т. Косіором, нічого не ухвалено; навпаки, ще скорочено курс навчання та зменшено наукову кваліфікацію студентства через командировку робітників-комуністів. Липневий пленум ЦК поруч з хлібозаготовчою кризою несподівано зустрівся з кризою іншого порядку в пліщій з такою промисловости. Першу кризу примушений був поладити уступкою по всьому фронтові перед селянством та його вимогами; другу кризу — промислово-технічну — пленум сподівається поладити смішним паліативом зміни відомств та складу технічних шкіл. Не трудно передбачити, що ці паліативи не доведуть до чогось позитивного і тоді під большевиками затріщить основна їхня база — промисловість, настане дійсна «смичка» міста з селом, робітництва з селянством, але ця «смичка» поведе да собою цілковите знищення управління з його божевільними методами господарювання.

А.

Умови праці в Аргентині.

З кожним роком серед української еміграції збільшується кількість безробітних. Особливо це помітно в Чехословащині, де по закінченні високих шкіл багато української молоді, при неможливості знайти працю по фаху, змушена йти на саму тяжку фізичну працю (вантажити пісок, каміння, на будівлях і т. и.).

Не маючи можливости від'їхати в державу з ліпшою кон'юктурою праці, як то до сусідніх слов'янських держав чи до Франції, багато з українців прикладають всі зусилля, аби покласти до південної Америки. Збираються різні інформації, особливо що-до Аргентини. Всі інформації до цього часу про Аргентину були досить добрі і у багатьох тих, хто збираються їхати туди, повставали рожеві надії на приміщення. В Аргентину ще минулого року від'їхало де-кілька чоловік — молодих інженерів. Їм там пощастило добре улаштуватися, і цей випадок викликав великі надії серед української еміграції в Чехії що до поліпшення свого життя. Кождий з молодих інженерів уявляє собі, що він в Аргентині легко знайде працю по фаху і буде добре забезпечений. В тому, по яким фахам фактично є можливість улаштуватись, серед бажаючих їхати було мало інформацій. Бажаючаючи запобігти всім неприємним можливостям подаємо інформації прибувшого до Парижу з Буенос-Айресу п. інж. Т. Петрівського.

Пан Т. П. в Аргентині з 1922 року і зараз є аргентинським підданним. Займає державну посаду інженера по геодезії. В справі улаштування по фаху він подає слідуєче:

1. Найліпша можливість є для електро-механиків. Можна улаштуватись електро-механиком навіть на державну посаду на електровнях та приватних фірмах, в різних конторах, де потрібується креслячів.

2. Також є багато можливостей для інженерів хемико-технолоїв, особливо для тих, котрі можуть самостійно вести працю в лабораторіях

(тої чи іншої галузі технології). Приватні підприємці приймають фаховців інженерів хемико-технологів, котрі могли б організувати та провадити який небудь технологічний вироб.

3. Працю для геометрів найти вже тяжче. В Буенос-Айресі що річно закінчують геометричний відділ дуже багато (200-300) аргентинців і при такій кількості фаховців вже тяжко конкурувати. На державну посаду емігранту-геометри не можна попасти. Правда, приватні фірми приймають геометрів на працю при розробленню залізничних шляхів, але ж ця праця дня емігранта є досить другорядна, ці умови не є досить добрі. На що можуть більш всего розраховувати геометри — це на праці при парцеляції землі. В Аргентині закон про парцеляції ще не переведено в життя, не дивлячись на старання досить сильної партії геометрів, котра складається в більшій кількості з чужинців.

4. Для лісників, як це не дивно, але праці, як для фаховця, найти не можно. Величезні простори лісів не надаються спеціальної розробці і тому розробки лісу провадять примітивно.

5. Агрономам також досить тяжко улаштуватись. Фаховця-агронома не потребують. Мало який поміщик-лятифундарь дбає про те, аби засівати цінні культури і взагалі провадити культурне польове, огородне господарство. Величезні простори землі відведені під пасовиська і головне господарство це є скотарство, але в цій галузі не потребується людей з вищою освітою агрономичною. Умови що до земельної колонізації не є дуже сприятливі. Землі, котрі держава відпускає колоністам є гірші з тих, що відібрали собі поміщики-лятифундарі. Ці поміщики неохоче віддають землю в оренду, ім не цікаво мати конкурентів, навіть, дрібних.

Звичайне бажання лятифундаря, аби не було дрібних фермерів та селян, аби були тільки поміщики та наймити. До цього вони стрімлять і ставлять колоністам великі перешкоди. Ціни на землю невеликі, але все таки для українського емігранта є багато перешкод для того, щоб осісти на землі, а головна — відсутність грошей.

6. Для торговельників та підприємців мається широке поле діяльності. Вся ця галузь знаходиться в руках чужинців. Аргентинський уряд заохочує торговельників та промисловців і ніколи не ставить перешкод. Найліпшою зоною діяльності в торгівлі є провінція. Торговельники з вищою освітою, які не мають наміру провадити якоесь своє торговельне діло, при знанні мови, можуть улаштуватись в банках, експортних фірмах і других приватних підприємствах. Зараз промисловість, торгівля та взагалі комерція набуває в Аргентині великого поступу.

7. Для лікарів та правників перспективи на улаштування на посади гірші. Але, при відповідному капіталі можно відкрити власні ординації, контори. Розраховувати на державні посади неможливо.

8. Взагалі для людей, маючих освіту з гуманітарних наук, в Аргентині мало надій на улаштування.

В Аргентині, як і в інших державах, звичайно, можна улаштуватись кожному доброму фаховцеві з якого будь фаху, але це вже справа індивідуальна.

Треба ще додати, що коли і трапляється можливість улаштуватись на державну посаду для чужинців з вищою освітою, то вимагається ностріфікація дипломів, котру добути дуже тяжко. По перше потрібна ностріфікація диплому за середню освіту, а потім за вищу. Приходиться дотримувати де-які іспити і заплатити досить велику квоту — 3800 пезо. В приватних підприємствах, звичайно, жадно і ностріфікації не потрібно. Звичайно платня для чужинців інженерів 250-500 пезо.

Інформації, які подає Міжнародне Бюро Праці відносно заробітків для жінок з освітою, трохи розходяться з інформаціями п. Т. П.

Жінка, знаюча мови іспанську, англійську, німецьку та французьку до того ще й стенографистка та дактилописка, може улаштуватись максимумно на 300-400 пезо (з Міжнароднього Бюра Праці подають суму 500-700). Жінки, без знання мов не можуть улаштуватись на добру посаду і

можуть мати досить тяжку і непріємну працю (як продавщиці, манекенки або на фабриці).

Треба підкреслити, що для якої би то не було інтелігентної праці треба знати іспанську мову. Без знання мови наші емігранти можуть рахувати лише на тяжку фізичну працю на ряду з неграми.

Фізичну працю знайти завше можливо, але для цього треба мати здоровля, силу. Фізична праця оплачується 4 пезо в день, кваліфікованому робітникові (мулярові, токареві, теслі) 8-10 пезо.

Прожитковий мінімум — 75-90 пезо в місяць. Харчі дешеві — добрий обід 1 пезо; помешкання 40 пезо. Маються спеціальні пансіони для бідних, де можна жити за 1 пезо в день.

Відношення до чужинців інтелігентів з боку місцевого населення не є дуже добрим. Треба зазначити, що все культурне життя Аргентини сконцентроване в Буенос-Айресі (2 з половиною мільйонів мешканів) і тому вже зараз аргентинці бояться конкуренції інтелігентних чужинецьких сил. До фізичних робітників всі ставляться дуже добре.

В Буенос-Айресі є досить велика українська колонія. Української інтелігенції мало — 10 чоловік, з котрих 4 вже мають аргентинське підданство. Більшість українців — робітники котрі майже всі належать до анархічних організацій і з них мало хто є свідомим українцем. Кліматичні умови в Буенос-Айресі досить відповідні для українських емігрантів, нагадуючи своїм підсонням та життям курортну місцевість. Далі від Буенос-Айреса на південь чи на північ, підсоння та місцевість міняється і мало хто з наших емігрантів та й взагалі з чужинців погодується жити по-за Буенос-Айресом.

В місцевостях, що наближаються до рівника, вже тяжко нашому емігрантові привикнути до горячого підсоння та тропічних умов життя.

В. Н.

Лист з Болгарії.

Українська еміграція в Болгарії живе своїм окремим життям, є вона почасті зорганізована та працює в більшості групами на тартаках, копальнях, залізницях і т. д.

До однієї з таких груп «Української Громади в Болгарії», яка працює на тартаках Балабанова в травні місяці завітали представники від «Горно-Джумайського Македонско благотворително братство «Тодор Олександров» та просили Раду Громади допомогти цьому братству поставити виставу на користь потерпілих від землетрусу в Болгарії.

Рада Громади радо пішла на зустріч македонським емігрантам, давши згоду на постановку української драми «Невольник».

Вистава відбулася в м. Горна-Джумая з надзвичайним успіхом. Болгари, які не вперше бачуть українські вистави цієї групи, а особливо македонці, які так само коротають свої дні на еміграції, відчули близьку їм по духу нашу українську драму. Добра постановка, гарна гра, знайомі зворушливі картини в п'єсі, залишили гарне враження у присутніх чужинців, які нагородили українців-артистів гучними оплесками.

Одізвалася на успіх української п'єси і болгарська та македонська преса, в якій було уміщено багато рецензій, що дуже вихваляли, як гру, артистів, так і саму п'єсу з національними убраннями, піснями, танками то-що. Македонці широко дякували Голові Громади О. Ромалюкові та режи-

Члени Мистецького Т-ва при Українській Громаді в Шалеті.

серові М. Шульзі, що не пошкодували труду та зусиль й прийшли на допомогу у тяжку хвилину братньому народові.

* * *

27 травня с. р. «Українська Громада в Болгарії» в с. Баранові відслужила в місцевій болгарській церкві панахиду за спокій бл. пам. С. Пеглюри. Панахиду служив болгарський пап-отець, співав український хор.

В. Х.

З міжнароднього життя.

— На Піренейх. — На Балканах —

На Піренейському півострові творяться речі, мало, а то може й, зовсім не можливі в усіх інших країнах європейського континенту, навіть на других його півостровах.

У Португалії відбулася 22-га революція за останніх 20 літ, — по революції на рік. Революція мала характер військового прононціамента, такого звичайного на Піренейх, обмежилася повстанням одної залоги, тяглася кілька годин, коштувала кількох забитих та два-три десятка ранених і припинилася аж до того часу, поки старшини, підстаршини чи просто козаки якоїсь іншої залоги не почнуть нові 23-ої революції. Якась із цих революцій матиме успіх; якісь нові люде захоплять на певний час верховну владу в державі, але доля Португалії мало від того зміниться. Зміниться вона лише тоді, коли державна політика перестане бути ділом дрібних, неавторитетних верств населення, як то воно єсть зараз у країні; тоді, коли до неї прикладуть своїх рук широкі народні маси, коли вона ста-

не тим, чим мусить бути в кожній нормальній державі, а саме — рівнодібною різноманітних інтересів цілого народу. Свого часу на цьому місці дано було більше детальну характеристику важкого політичного становища португальської республіки. Вона зосталася актуальною і зараз.

У другій піренейській державі, де іменем короля править військовий диктатор, революційна чинність не затихає, виявляючися в дуже різноманітних формах. Цього разу іспанські революціонери задумали були вкрати не що інше, як самого короля, а вкравши, примусити його до відтворення парламентських способів державного урядування. Для цієї крадіжки революціонери мали використати урочисте відкриття першого залізничного тунелю, що пройшов під масивом Піренейських гір, злучивши прямим шляхом Френцію та Іспанію, на якому були й говорили відповідні промови президент французької республіки та іспанський король. Короля добре стерегли, революціонерів переловили, і план не мав успіху.

План цей, хоч і який дивовижний на європейське око, не викликав якоїсь ширшої уваги в європейських політичних колах. На Піренеях ще й досі можлива всяка романтика, і намір вкрати короля виникав там уже не раз. На сьогодні це не пощастило, — хто знає, як воно випаде завтра. Певну увагу європейських політиків викликав інший факт, а саме поведінка іспанського диктатора генерала Прімо-де-Рівера. Біля місяця тому іспанська преса принесла сенсаційну звістку про те, що диктатор прийшов до рішення ліквідувати в близькому майбутньому режим військової диктатури. А в тому, що безмежна в силі своєї цензура дозволила всім газетам видрукувати таку звістку, справедливо вбачали, що це таки справді походить од самого ген. Прімо-де-Рівера.

Вістка стала предметом газетної дискусії. Ціла іспанська преса, виявила повну однодумність що-до диктатури. За її ліквідацію виступила й та частина преси, що не за страх, а за совість підтримувала досі ген. Прімо-де-Рівера. Найкраще це висловлено «диктаторським» органом, думка якого перейшла й на шпальти європейських газет.

— Найгірші вороги ген. Прімо-де-Рівера, пише іспанська газета — мусять тепер визнати, що він не такий вже честолюбний, що він більший патріот, ніж то про нього вони думали. Він одходить од влади тоді, коли ніхто і ніщо його до того не примушує. Коли б було переведено вільний плебісцит, народ висловився б за диктатора, але ми вважаємо, що ген. Прімо-де-Рівера — не та людина, що могла б повернути Іспанію на шлях звичайного конституційного режиму. Між військовою диктатурою та приверненою конституційною законністю мала б бути встановленою, як переходовий етап, диктатура цивільного порядку. Ген. Прімо-де-Рівера не зміг би витворити потрібний для того урядовий апарат.

Газети дискутували, диктатор не забороняв і не спростовував. Як виявилось, робив він це тому, що хотів знати громадську опінію про свою особу та свою владу. Але видно, ця однодумна опінія не дуже то сподобалося диктаторові. У тому самому органі, що його слова наведено вище, ген. Прімо-де-Рівера видрукував листа, де говорить про те, що на його думку для Іспанії ще не настав час для повороту до нормального режиму. Революція, — так генерал зве свою диктатуру, — мусить правити Іспанією ще кілька літ, аж поки не буде знищено всі спогади про минуле. Після того можна буде де-що із старого і привернути. Так одповів диктатор на однодумну опінію своєї країни про його владу. Замість повороту до нормального парламенту, він гадає заспокоїти Іспанію заміною парламенту якоюсь дорадною представною інституцією, що має складатися із членів почасти обраних населенням, почасти делегованих муніципалітетами, почасти призначених наказом короля. Як то випаде з цим «новітнім» парламентом, буде видно, а поки що одна із газет з приводу цієї історії справедливо зауважила: — «Мав ген Прімо-де-Рівера добру нагоду покинути своє диктаторство та і.e. вмів використати того.

* * *

На Балканах також не все гаразд. У Софії вбито голову відомої македонської організації ген. Протоґерова. Убийники зникли, і довгий час кружляли лише більш-менш правдоподібні поголоски що-до мотивів загибелі вождя македонського руху. Правдою стало те, про що говорили ліпші знавці місцевих справ: до смерті ген. Протоґерова спричинився внутрішній конфлікт в македонській організації. Ген. Протоґеров був прихильником поміркованих методів боротьби за македонську справу, його противники — стояли за метод безпосереднього терору. Останній метод було в першу чергу прикладено до ген. Протоґерова, проти якого повстала більшість членів македонського комітету. Про це офіційно повідомляє сам комітет. Наслідком цього повідомлення стався наказ болгарського уряду про негайне обезбрення македонських комітетчиків, що перебувають на території Болгарії. Інша річ, чи пошастить уряду це зробити і чи послухають його комітаджи. Македонська організація має особливе становище в Болгарії. Гасло її — Македонія для македонців, вона не хоче, щоб країна входила до меж тої, чи іншої держави, а щоб Македонія стала самостійною. Тому що Югославія після війни дістала найліпші частини цієї нещасної провінції, вістря македонської організації спрямовано головним чином проти королівства Сербів та Хорватів. Македонська організація не хоче також, щоб Македонія належала й до Болгарії, але ця організація болгарська; уряд з нею часто бореться, але з нею не бореться та ніколи, мабуть, проти неї не виступить болгарське громадянство. Такого роду становище спричинилося іє раз у минулому, спричинить напевно і в майбутньому до тривожних непорозумінь між двома слов'янськими державами

Майже одночасно з убивством ген. Протоґерова у Софії, стався терористичний акт і в Білграді, де македонці зробили агентат на голову югослов'янської політичної поліції. Цей факт, як здається, не матиме впливу на болгаро-сербські стосунки, але він спричинивсь до збільшення внутрішніх труднощів у політичному житті Югославії, бо ж стався він дуже скоро після відомих стрілів у білградському парламенті. Тимчасом однак міністерську кризу, що сталася в наслідок вказаних стрілів начеб то вгамовано. Головою Ради мінітрів призначено словінського політичного діяча свящ. Корошеца, гарячого прихильника доброго і братерського співжиття сербів, хорватів та словінців у одній державі. Як відомо, Югославія тақ і зветься офіційно — Королівство Сербів, Хорватів та Словінців. Але словінців там найменше, якихось півтора-два мільйони. — Лідера цього маленького народу й вибрав розсудливий молодий король для замирення двох великих частин свого королівства — сербів та хорватів. Події вкажуть, чи пошастить це зробити Корошецу. Поки що однак становище зостається тяжким, бо хорвати вийшли з парламенту, а їх лідер деп. Радич основою замирення ставить перетворення досі централізованого королівства в дуалістичну державу на кшталт колишньої Австрє-Угорщини.

Observer.

3 преси.

Як відомо, в липні місяці одбувся пленум ЦК ВКПб та ЦК КПБУ, на якому комуністичний провід вирішуєав надзвичайно важливі, питання про хлібну кризу у технічному провіді промисловости. Прийняті пленумом, а потім і всесоюзним урядом СССР постанови вже відомі. Але вони притягають до себе увагу тими «пікантними» поясненнями,

які дали їм чільні провідники сучасної комуністичної політики: т. т. Риков на зборах московського партактиву, ген. секретарь КПБУ, Ст. Косіор на зборах Харківського партактиву і Петровський на засіданні президії ЦК незаможних. Одвертість, з якою давали пояснення названі проводир комунізму, являється доказом того, наскільки криза, що переживає комунізм, є поважною і наскільки вона схвилювала большевицьке царство аж до самих правлячих верхів. Перш всього звертають на себе увагу ревеляції тов. Петровського з області політичного життя, політичних настроїв. Цитуючи російську часопись «Последнія Новости» про ніби ознаки «підготовки інтервенції», Петровський каже за «Посл. Нов»;

«Англії большевики набридли, вона не змогла їх ні взяти товарообміном, ні знесилити тяганиною. Доводиться ламати большевиків силою. Слабий пункт Росії, на думку Росії, це Украина. Вона хоче самостійности. Ось на цей пункт і напірає тепер уся контр-революція. (»Комуніст». ч. 164 з 17. VII).

З дальнішого виходить, що не тільки буржуазна контр-революція за кордоном про це дбає, але й на Україні, в гуші її населення, серед селянства одверто вже говорять про це та не тільки говорять, але й вимагають в листах та петиціях до уряду.

«Нещодавно, товариші, — заявив Петровський, — я одержав кілька анонімних листів від «ширих українців» («Комуніст» поставив ці слова в лапки. Ред.), що нещадно лають мене, т. т. Чубаря, Кагановича та инш. за недостатки й злидні пролетаріату й селянства. В цих листах вони вимагають відокремити Україну від Москви, організувати «самостійну Україну» (лапки «Комуніста», а ростріл наш. Ред.) з буржуазною формою правління. Листи підписано — «греккосій». Як бачите, думка цього «греккосія» збігається з думкою англійської імперіялістичної буржуазії, що вимагає також встановити «самостійну Україну». Може, як і шахтинські шкідники, ще не один «греккосій» робить руїницьку справу на користь англійських, польських та інших імперіялістів, щоб зруйнувати СССР та Україну. («Комуніст» ч. 164).

Цікаве признание! Розуміється, англійські та польські імперіялісти тут ні до чого, це лише комуністичний *façon de parler*, але факт одержання листів, хоч і анонімних, сам по собі дуже цікавий і симптоматичний. За листами незабаром підуть і більш реальні, більш одверті вимоги.

Як не силкуються проводирі большевицькі сховати, затушувати факти дійсного життя, але все ж таки вони примушені у своїх звітах перед своїми партійними організаціями признати, що СССР переживає дуже поважну кризу в області відношень до селянства, Ми ще не знаємо всього, що сталося, але те, що дійшло, свідчить про кризу глибоку, грізну і непопавиму. Порвалася остання нитка, що штучно в'язала скомунізоване місто з селом, робітництво з селянством, уряд з більшістю

населення. Почалося, як то звичайно буває, з недостачи хліба в містах у грудні та в січні місяцях. Большевицька влада, підбурена де-якими непримиримими ворогами селянства, наказала вжити примусових заходів по хлібозаготовлям. На місцях той наказ виконано з захопленням, з надужиттям, з повальними трусами по селах, а забороною базарів і вільного продажу. Ці міри довелося повторити в квітні і в травні. І сталося так, що уряд цими мірами зачепив, як бідняків так і середняків: першим не зумів постачити хліба, відібравши у них способи добути його звичайним шляхом на базарах; других роздратував, зачепивши їх «страхові запаси». Відношення селянства до уряду зробилося настільки негативним, що заговорили про «розрив» села з містом, про опозицію селянства уряду.

«На загальному тлі загострення хлібного питання та широкого вживання, т. наз. надзвичайних заходів, відбуваються такі зміни ставлення до нас широких селянських (середняцьких і бідняцьких) верств, що коли б нам не пощастило усунути елементи незадоволення, вони можуть набрати розмірів серйозної загрози спілці робітників і селян», — сказав т. Риков на зборах московського партактиву. («Комуніст». ч. 164).

А тов. Косіор оцінюючи сучасні «ставлення» селян до соєітської влади та їх настрої та бажаючи за всяку ціну зменшити «паніку», серед своїх однопартійців, змушений був нагадати їм ще більш страшні події з недавнього минулого.

«У нас де-не-де чути було голоси, ніби то в нас уже є «розмичка» з селянством, ніби в наслідок того натиску, який ми привели, селянство відсахнулося від радянської влади, від робітничого класу, ніби спілку робітничого класу і селянства нині порушено. Звичайно, товариші, це невірно. Така оцінка безперечно є оцінка панічна, бо ми знаємо, що значить розмичка (ростріл наш. Ред.), що значить порушення «смички», ми знаємо, що це таке: ми бачили Кронштадт, ми бачили низку фактів, особливо тут на Україні, коли селянство було проти нас, — нам тоді не сиділося, жарко тоді було. Отже ці балачки про те, що ми нині маємо розмичку, не правильні (ростріл «Комуніста» ч. 164).

Одвертість, з якою т. Косіор говорить про «кризу», свідчить сама по собі, що знову «стало жарко» і знов не «сидиться» большевикам на Україні.

* * *

Хлібну кризу большевики сподіваються залагодити підвищенням цін на хліб та походом на «куркуль». Але їхні плани з цього приводу подібні до планів того дядька, що радив: «не трать, куме, сили, спускайся на дно».

«Хто обстоює найбільше підвищення цін?! — питає тов. Косіор, і відповідає: — Звісно, куркуль, що найбільш від цього виграє. Він тут намагається до цієї справи притягти й середняка. Підвищуючи ціни, ми про це повинні забувати. Т р е б а т а к п і д в и -

щити ціни, таким розміром, щоб це задовольнило, в основному, середняка, але ні в якому разі не було б поступкою куркулю». (підкреслення «Комуніста» ч. 165).

Яким це способом можна буде встановити одні ціни для середняка, а другі — для куркуля, на це тов. Косіор не дав пояснення. Він підкреслює, що боротьба з куркулем поєинна вестися й далі нещадно, бо —

«в багатьох районах ми спостерігаємо ще таке явище, коли куркуль уміє завойовувати певну кількість середняків, а инколи він може підбивати на певні дії проти нас і бідноту. («Комуніст». ч. 165).

Ще одно цікаве признання факту, що проти заходів уряду, направлених на боротьбу з куркулем, цей останній має змогу перетягти на свій бік і поставити проти уряду не тільки середняка, що дійну корову большевизму, але і бідняка, себ-то єдину опору большевиків на селі. І тоді знов «стане жарко» і знов «не сидітиметься» на Україні.

Од Редакції.

Вільна кольпортація «Тризуба» в Румунії.

Згідно розпорядження Генеральної Дирекції Преси за № 46.283 від 10 липня б. р. дозволено вільне розповсюдження «ТРИЗУБА» на всій території Румунського Королівства.

Отже, таким чином, тепер всі передплатники наші можуть одержувати «ТРИЗУБ» безпосередньо з Парижу.

В неділю 12 серпня с. р. о 10. 30 рано відбудеться

Служба Божа

в Українській Православній Церкві

Адреса: 96, Бульвар Огюст Бланкі. Париж 13. (метро - Гласьер).

Хроніка.

З Великої України.

— З діяльності Української Академії Наук. Голова Комісії звичаєвого права при Академії Наук, акад. Малиновський звернувся з закликом до сільської інтелігентції, робкорів та селькорів і всіх знавців народнього побуту з проханням збирати матеріал про звичаєве право на Україні й надсилати його до комісії.

— Етнографічна комісія вислала на Кавказ свого дійсного члена проф. Кагарова для ознайомлення з краєзнавчою працею в Грузії та в автономних республіках Закавказзя.

— Керманич працями комісії, що складає біографічний словник, М. Могиланський, працюючи в архіві П. Куліша й Г. Барвінок у Чернігівському музеї знайшов листи Г. Барвінок (середина 50-их років), що мають дуже велику вагу для освітлення родинних відносин цієї пари письменників. («Діло» ч. 169 з I. VIII).

— В Українській Академії Наук. До обрання нового невідмінного секретаря Академії колегія Нар. Ком. Освіти поклала виконувати обов'язки невідмінного секретаря на академіка Корчак-Чепурківського («Комуніст» ч. 166 з 19 липня с. р.).

— Інтерес закордону до українського наукового життя — надзвичайно великий. Під час своєї останньої подорожі за кордоном, новий президент УАН —

акад. Заболотний констатував зацікавлення Українською Академією Наук та її діяльністю з боку учених Франції, Англії, Італії, Швеції, Німеччини, Туреччини, Японії і інших країн («Комуніст» ч. 161 з 13. VIII).

— Керовникові комісії Західної України УАН проф. Савченкові удалося знайти в Ленінграді в Архиві Російського Географічного Т-ва невідоме досі листування про закриття південно-західного відділу Географічного Т-ва у Києві. Крім того проф. Савченко опрацював рукописний архив історика Бодяньського. Цей архив має 1350 рукописів, головним чином з України. Підняті клопоти про передачу цього архиву до історичної секції УАН («Пр. Пр.» ч. 172 з 26 VII).

— Перед новим українським правописом. «Пр. Пр.» ч. 164 з 17. VII подає, що 15. VII під головуванням Скрипника відбулося позачергове засідання колегії Нар. Ком. Освіти, на якому після доповіді проф. Синявського було розглянуто й одноголосно затверджено остаточну проєкт укр. правопису. Цього проєкту ще буде надіслано на остаточну санкцію Раді Нар. Комісарів.

— Державний бюджет У С С Р. Рада Нар. Комісарів затвердила державний бюджет сов. України на 1928-29 рік в сумі 329.700.000 карб. (більший проти минулого року на 19,3 відс.). («Пр. Пр.» ч. 167 з 20. VII).

— Хлібозаготівля дала за липень (за перші 10 днів)

за відомостями «Наркомторгу» України — тільки 6.000 тон або 4,6 відс. міс. плану («Пр. Пр.» ч. 163 з 15. VII).

— Ще нові національні райони на Україні. Т. в. о. голови ВУЦВК-а Власенко заявив, що до 1 жовтня буде закінчено вивчення справи, щоб виділити на Україні 3 нових німецьких райони, 2 жидівських, 2 грецьких та кілька російських районів. («Пр. Пр.» ч. 167 з 20. VII).

— Новий жидівський район на Запоріжжю буде засновано, що складатиметься з жидівських колоній у Гуляйпольському районі та колоній у Маріупольщині. («Комуніст» ч. 166 з 19. VII).

— Організація нових «совхозів» на Україні. Большевики знайшли, що в округах України є вільних земель 150.000 гект., на яких протягом 2 літ буде закладено три групи «совхозів» по 50.000 гект. Середній розмір кожного совхозу буде 2.500 гект. («Изв.» ч. 172 з 26. VII).

— Після совітської підготовки до жнив. На Харківщині на кожних 100 господарств є тільки 2-3 уборочних машин. У той самий час певна кількість машин лежить без ужитку на складах. («Изв.» ч. 166 з 19. VII).

— Штрафи за неповну плату кореспонденції. З тої причини, що населення листи по підвищеним тарифам не оплачує й надалі продовжує наклеювати марки по 8 коп., замість 10 коп. по новому тарифу, — видано розпорядок, по якому адресат доплачує до 10 коп., й ще платити штрафу 10 коп. («Комуніст». ч. 168 з 21. VII).

— Жидівська колонізація. Біжучого року до Біробіджану відправлено з Ук-

раїни 300 жидівських родин. «В 1929 основна маса переселенців буде направлена до Біробіджану бо українські колонізаційні фонди уже вичерпано». «Взаємини переселенців з українською людиною значно покращали. Тільки инколи під впливом глитайської агітації бувають поодинокі випадки антисемітизму. Потяг єврейської бідноти до хліборобства не зменшується». («Комуніст». ч. 161 з 13. VII).

— Окружний викон. комітет на Первомайщині запропонував окружному земельн. відділові забезпечити жидівську бідноту вільними землями, а також тими землями, де можна розводити виноградники. Районним комітетом запропоновано виявити в містечках землі, придатні для городини та садовини і задовольнити нею місцеву жидівську бідноту. («Комуніст». ч. 169 з 22. VII).

— Антисемітизм. У Мархлевському два молодих робітника замкнули старого жида до парні, де його тримали майже до стану безпритомості і після цього обливали холодною водою. («Пр. Пр.» ч. 165 з 18. VII).

— Варшавський «Głos Prawdy» — в ч. 201 від 22. VII подає, що під час жнив на півдні України підкуп селян, озброївшись косами, напав на жидівських колоністів й не дозволив їм зібрати хліб. Коло Маріупеля була розгромлена жидівська колонія «Надія», при чому було кілька жидів забито й кілька домів підпалено.

— В колонії Каліндорф коло Херсона селяне вигнали жидів з поля, поставили варту коло дозріваючого хліба й самі косили його для себе. Подібні відомості доходять і з інших місць України. В зв'язку з цими подіями відбулося в Харькові засідання Ради Нар. ком., на якому Чубарь значив, що антижидівські виступи набрали масового характеру, з чого користують вороги совітської влади, а тому вирішено про-

сити Москву, припинити жидівську колонізацію на Україні і скерувати її до Біробіджану.

— Будівельні курси для жидів. В Проскуріві відкрито 6 міс. будівельні курси для «перекваліфікації» жидівської «декласованої молоді», як пише «Комуніст» ч. 170 з 24. VII. Такі ж курси відкрито в районах Проскурівщини.

— Жидівські робітничі артілі. Землепорядна комісія при Київському Окр виконкомі з (участю ОЗЕТ'у організовує жидівські робітничі артілі для праці на бурякових плантаціях. Перша артіль уже виїхала на плантації цукрових комбінатів. («Комуніст» ч. 170 з 24. VII).

* * *

— Багатства України. В Амвросійському районі знайдено великі поклади залізної руди, подібної до Криворізької, — на глибині 1 метра під землею («Пр. Пр.» ч. 167 з 20. VII).

— Одеська філія науково-технічної управи закінчила велику працю в справі обсліду значної кількості солоних озер Сумщини та Херсонщини. Виявилося, що ці озера мають невичерпані запаси хлористого маґнія й що озера ці уявляють собою сприятливий ґрунт для розвитку хемічної промисловости. («Комуніст» ч. 170 з 24. VII).

— Поклади мармуру на Волині. В Коростишевському районі найдено великі поклади мармуру. («Пр. Пр.» ч. 169 з 22. VII).

— В Сталінській окрузі поблизу Олексіївки виявлені поклади ітису, в Андріївському районі — алюмінієва руда, в Павлівці — великі поклади кольорової глини, а в Селідівському районі — поклади оліва й цинку, що мають 80-90 відс. металу.

— В Первомайській окрузі знайдено поклади графіту. Попередні обслідування встановили велику площу графічних шарів, які мають 2-3 сажні завтовшки. («Комуніст» ч. 162 з 14. VII).

— Катастрофа на Дніпрельстані. 12 липня завалилася крицева шпунтова стіна на Дніпрельстані, яка складається з окремих металевих дошок заввишки від 16 до 22 метрів, на протязі 180 метрів й упала до води («Пр. Пр.» ч. 165 з 18. VII).

— «Комуніст» ч. 168 з 21. VII подає таке пояснення про причини катастрофи: «виявилося, що вже кілька день підряд на перемичці помічали майже систематичне зникнення тору, яким прив'язували шпунт до ряжів. До катастрофи було кілька випадків, коли, перевіряючи стан шпунта на закінчених уже діялках його... не знаходили напередодні звязаних зтяжок. За день до катастрофи майже всі зтяжки зникли. Чи маємо тут ми справу з групою злісних шкідників? Дуже можливо.

Але можливо, що тут орудують просто злодії, які грабують усе, що погано лежить. А погано лежить на Дніпрельстані дуже багато. Дуже часто крадуть частини машин, струменти, матеріяли, навіть гумові гайки від пожежних крапів і ідрантів».

— До Дніпропетровська прибули американські інженери — Томсон і Холл для з'ясування розмірів збитків, які може понести Дніпропетровськ у звязку з підйомом води після спорудження дніпрової греблі. («Изв.» ч. 174 з 28. VII).

— Хуліганство на Україні. На шахті ч. 10 Аїнської руд. управи з 5 год. веч. до 12 год. вночі в дні «получки» не можна вийти з дому, бо хулігани бешкетують. Иноді робітники та діти по 3 дні бояться вийти за двері й сидять вдома.

— На шахті ч. 3 п'яні хулігани вимагали від «ствелового», щоб

він їх спустив у шахту. Той, без дозволу завідуючого шахтою, відмовив це зробити. Хулігани його за це побили.

— Хулігани з с. Вергунки зупиняють робочі потяги, б'ють провідників, їздять без квитків, б'ють шибки у вікнах і все це безкарно.

— В Луганську до червоноармійця, що сидів у буфеті, підійшов підліток й всадив йому в бока ножа. Виявилось, що він заложився із своїм товаришем, що ножа в бік невідомого червоноармійця встроить.

— Багато є випадків, коли хулігани псують цінні машини, телефони то-що, й порушують нормальну роботу на підприємствах.

— На ст. Ломоватка Донецьких залізниць мешканці вже більше року по вечерах бояться виходити увечері на вулицю, бо завжди пр'яний такий Кудря на кожного стріляє з револьверу. В осени минулого року Кудря стрів у полі дівча-підлітка і звалтував її, за що й досі ще не покараний. («Комуніст». ч. 165 з 18. VII).

— У Харькові вночі роздягають. В столиці сов. України уночі на вулиці неможливо стає ходити. Випадки, коли грабійники роздягають прохожих ще-далі все збільшуються. Останніми асами повторюються вони щоночі. Міліція безсила запобігти цьому («Комуніст» ч. 169 з 22. VII).

— Знову плямистий тиф. В бараках для робітників у Києві наслідком їх непригідності, тісноті і бруду відразу 8 робітників захворіло на плямистий тиф. («Изв.» ч. 173 з 27. VII).

— Плямистий тиф на Московщині теж зростає. У Харькові в звязку з цим випрацьовано цілий ряд запобіжних мір. На діврці Південних залізниць буде улаштовано перепускний ізоляційний пункт. («Комуніст» ч. 169 з 22. VII).

— Пошесть ящура на Україні. В багатьох районах Черкащини з'явилася пошесть ящура, яка увесь час збільшується. В цілому ряді сел припинено базари та ярмарки («Комуніст» ч. 169 з 22. VII).

— «Гайдамацький яр» рубують. В Бабчинському районі Могилівської округи приступили до рубання «Гайдамацького яру». Всеукраїнська Академія Наук, довідавшись про це, надіслала Могилівському Окружному Комітетові телеграму, забороняючи рубати цей яр, як пам'ятку природи. До з'ясування чи цей яр дійсно є пам'яткою природи, чи ні — Окр. Комітет дав розпорядження припинити рубку. («Пр. Пр.» ч. 169 з 22. VII).

— Перша на Україні жінка міліціонер — прийнята на службу в Миколаїв («Комуніст» ч. 170 з 24. VII).

— Замах на комісара — хлібозаготовщика. В с. Гольнишево, Вовковинецького району намагалися вбити з рушниць через вікно хлібозаготовщика. Заарештовано 7 чоловік, серед них один священник. У заарештованих найдено 800 набовів. («Пр. Пр.» ч. 165 з 18. VII).

— Таксі у Харькові. Прибуло до Харькова з Канади 35 таксі марки Додж. 28 з них буде залишено для Харькова, решта надсилається у провінцію. Автомобілі ці пбудуть працювати в скорому часі — по установленню таксі. («Комуніст». ч. 163. з 15.

— Безгосподарні будинки у Києві: У Києві є біля 100 безгосподарних будинків, які не мають ні орендаря, ні житлового кооперативу і немає кому за ці будинки турбуватися. «Будинки руйнуються. Пожилці вирубують деревляні балки, паркани то-що. Території будинків занеяхано та давно вже вони обернулися в розлідників антисанітарії, бруду та пошесних хвороб. («Пр. Пр.» ч. 168 з 19. VII).

На українських землях.

На Волині, Холмщині, Підляшшю і Поліссі.

— Громадські поминки. 24 травня в с. Списові і с. Відорцях на Волині одслужено було панахиду по небіжчикові С. Петлюрі. Після панахиди в с. Відорцях селяне старосвітським звичаєм влаштували коло церкви поминальний обід на спомин Головного Отамана. Ця звістка з глухого Волинського села свідчать про те, як ставляться в нашій народі до пам'яті національного героя.

— Цінні знахідки. При будові залізниці Луцьк-Стоянов біля села Брачиці Горохівського пов. викопано велику кількість римських монет з II віку по Христі, 2 вази, урни та баклажки римських вояків. Крім цього знайдено ще 2 медалі царя Трояна. Речі ці мають велику цінність. («Укр. Нива» ч. 67 з 1 серпня с. р.).

— Розвій Володимирщини. Газети подають, що українське село на Володимирщині оживає потроху і матеріально і духовно. Кооперативний рух захоплює все більші шари селянства. Відбулися ініціативні збори по відкриттю 14 нових кооперативів у слідуючих селах: «Комарово, Хворостів, Тишковичі, Стара Лішня, Ставки, Грибовиця, Овадно, Новосілки, Літвовиж, Микуличі-Гміна, Мольників, Малі Біскупичі, Руські-Біскупичі й Біличі. Із старих кооперативів найбільш продуктивно працює кооператив у селі Завидові.

Культурно-освітній рух теж виявляє не меншу активність. Відкриваються по селах нові філії-читальні «Просвіти», відбулося 40 театральних вистав. Найбільшу активну участь у праці бере молодь — хлопці і дівчата. Особливо треба одмітити, що українське жіноцтво починає не тільки цікавитися культурно-освітньою працею, але і

бере в ній дуже активну участь, чим спричиняється до більшого гуртування людей коло справи. («Укр. Нива». ч. 67 з I. VIII).

— Українське Т-во «Просвіта» на Поліссі відкриває з 1 вересня ц. р. в Берестю трьохмісячні курси для підготовки досвідчених фахівців як інструкторів бібліотек-читалень. Курсанти матимуть безплатне помешкання, опал і освітлення. Програм курсів вже оголошено. («Укр. Нива». ч. 68 з 5. VIII).

— Школи нац. меншостей в Польщі. «Сьогодні» ч. 202 з 29. VII подає відомості з Варшави про опубліковані Міністерством Освіти дані відносно цих шкіл. На 796 середніх шкіл — 100 належать нац. меншостям. З них — 31 на німецькій мові, 21 — на українській, 18 — на старо-жидівській, 10 — на російській, 3 — на білоруській і 2 — на литовській. Початкових шкіл із мішаним навчанням — 2114. Початкових шкіл з навчанням на укр. мові — 774, на білоруській — 24, на литовській — 20. Цікаво, що початкових шкіл з навчанням на російській мові немає ні державних, ні приватних.

— Загоди відкриття нової філії «Просвіти» в с. Шельвові Горохівського пов. відбулася вистава «На перші гулі», яку відіграно було в stodолі п. Борковаського під режисурою Тодосія Штуля. Вистава пройшла дуже гарно і справила прекрасне враження на присутніх. («Укр. Нива» ч. 67, з I. VIII).

В Галичині.

— В Сяноку над Сяном мають будувати «Український Народний Дім», для якого вже куплено землю та збирають відповідні кошти на будівлю. «Укр. Нар. Домі» примістити мають гарно школу, разом із житлом для учнів та робітнями, буде там велика

сая для театральних вистав та зборів, а також певно в цьому будинку знайдуть собі приміщення всі товариства та організації. («Український Голос» ч. 32. з 5. VзіІІ).

— Сокольська неділя. День 29 липня треба назвати такою назвою, бо в цей день відбулося багато сокольських свят. у різних місцях Галичини. У Підгайцях відбувся Сокольський Повітовий Здвиг, куди прибуло до 700 соколів і соколок. У Раві Руській відбувся похід соколів на могили, а в Керницях та Соколівці так само відбулися вправи соколів. («Діло» ч. 169 з I. VIII)

— 29 липня с. р. у Соколівці на Золочівщині відбулося поминання пам'яті п. о Володимира Кальби, відомого місцевого діяча, діяльність якого позначилася у всіх ділянках культурного життя цієї частини Галичини. В цей день як раз справляло українське іромадянство 16 роковин з дня смерті п. В. Кальби. В поході прийняло участь до 6.000 люду. 11 сокольських гнізд зайняло місця в поході. Свято почалося урочистою службою Божою; церква була так повна по береги що тисячі людей стояли на цвинтарі та навколо. Потім відбулася академія з промовами на честь п. о. Володимира Кальби, в якій взяли участь визначні діячі. Після того відкрито було підписку на пам'ятник покійному, яка і пройшла з успіхом. По обіді відбулися вправи соколів, які справили дуже гарне враження на присутніх. («Діло» ч. 171 з 3. VIII).

На Закарпатті.

— Кравчий президент Закарпатської України д-р Розсипал виїхав у відпустку. Є чутки, що він більше не вернеться до виконання своїх обов'язків, а на його місце ніби буде призначено д.р. К. Мачика. («Народная Газета» ч. 14. з I. VIII).

— Поклади кам'яного вугілля знайдено в селі Кривому, де експлоатації яких вже приступлено. «Народная Газета» (ч. 14 з I. VIII) шкодує, що у експлоатації не приймає участь «руської капітал».

— Епідемія сибірської язви в звязку з спекою стала поширюватися на Підкарпатті. Траплялися часті випадки по різних місцях. («Народная Газета» ч. 14 з I. VIII).

Газетні звістки.

— Транспорти російських військ в напрямі західних кордонів. «Діло» ч. 167 з 29. VII подає звістку про те, що вже кілька днів зауважено збільшений рух військових потягів в напрямі із сходу до західної Грянци. Свіська влада пояснює то пересуненням військових частин в звязку з маневрами червоної армії.

— Наслідки переслідування спеців в Донбасі «Сегодня» ч. 195 з 22 VII подає звістку з «Известий» (ч. 20. VII) про те, що в першій половині липня на шахтах Донвугілля добуто лише 821.000 тон вугілля, себ-то 43 відс. місяшного програму. «Шкідників» ростріляно та посаджено до в'язниць, решту — спеціялістів зтероризовано та налякано. А наслідки—тільки половина добутого вугілля. Це є «досягнення» совітської промисловости.

— Неврожай на Україні. «За Свободу» ч. 172 з 29 VII подає вістку з Харькова, що в наслідок неврожаю знову з'явилися мішочники, головним чином на Херсонщині та в Таврії, які ідуть на Київщину та Полтавщину для того, щоб там красти хліб і переправити його в місцевості, що постраждали від неврожаю. Світська міліція не в силах справитися з мішочниками, кількість яких перевищає всякі можливості догляду.

— Р о с т р і л и. На запоріжжю закінчено процес 24 осіб, що підпалювали і нападали на кооперативні крамниці. 4-х приговорили до розстрілу. Справа торкається учасників антисовітського повстанського відділу. («Руль» ч. 2334 з I. VII).

— В Мозирі обвинувачені селяне Молчан та Кардон в убивстві комуніста Горбача приговорені до розстрілу. («Руль» ч. 2333 з 31. VII).

— «Ще не вмерла Україна» під більшевиками. У Фастові притягнуто до відповідальності голову фастівської міської ради Митницького, Івана Елярта і 50 службовців різних установ за те, що після офіційного комуністичного свята Іван Елярт влаштував у себе вдома українське свято, на якому музики грали «Ще не вмерла Україна». («Укр. Нива» ч. 67 з I. VIII). Але цікаво те, що коли музики не рішались грати, то Елярт крикнув: «Грайте, кажу вам! Я петлюровець, і хочу подивитися чи встане голова комгоспу Марисевич, як гратиме музика гімн. Бо він теж служив в українській армії»

— 3-ій Конгрес 2-го Інтернаціоналу. 5 березня відкрився в Брюсселі 3-ій конгрес 2-го Інтернаціоналу. Від Української с.-д. партії на конгресі беруть участь делегати: п. п. Мазепа, О. Безпалко, П. Феденко та І. Бочковський.

З життя укр. еміграції

У Франції.

— В. К. Прокопович виїхав у літню відпустку з Парижа.

До Парижу прибули і перебувають тут де-який час проф. А. Яковлів та проф. М. Славінський.

— Дитяча Школа в Кньютанжі. У ч. 26 (132) «Тризуба» у справозданні Організаційного Комітету трапилася помилка, а саме: зібрано грошей не 3.533 фр. 10 с. яку надруковано, а 533 фр. 10 с.

— На цю Школу надіслано Голловою Укр. Громади в Еші (Люксембургі) зібрані по підписному листу гроші від таких осіб: п. п. Лизак — 20 бел. фр., К. Осух — 10, Божай — 10, Твердовський — 25, Танський — 10, Рогозний — 10, Корницький — 25, Чуб — 10, Фещак — 5, Фещук — 5, Бабич — 5, Хбєрвіський — 5, Скрута — 5, Шкрабій — 5 і Корницький — 10, разом 160 бел. фр. Всім жертводавцям Комітет складає сердечну подяку.

— Саленде-Жіро. Український Гурток прийняв участь у національній французькій святі 14 липня. Член цього гуртка п. Кроленко взяв другий приз у змаганнях плавби. Слід привітати наш Гурток, що і там підтримує честь українського імені.

— Розшукують. Пані Станіслава Анненкова просить подати їй відомості про її чоловіка Осипа Анненкова який після хвороби уже 2 місяці не подає про себе звістки. п. Аненков працював на фабриці в Montbard (Cote d'Or) і мешкав 32, Rue Carnot. Hotel d'Usine.

Відомості просять надіслати на адресу: Ukrajinsky Centralny Komitet, Podwale, 16 m. 15. Warszawa. Pologne.

З м і с т.

Париж, неділя, 12 серпня 1928 року — ст. 1. — Д м. Д о р о ш е н к о. Марія Грінченкова — ст. 3. — Д а в н і й. Літературні спостереження. III. — ст. 5. — В. Р о м а н а. Нові гасла — нові ревеляції — ст. 9. Б. Арсен Біднов — ст. 12. — А. «Рейформа» технічного проводу промисловости СССР — ст. 14. — В. Н. Умови праці в Аргентині — ст. 16. В. Х. Лист з Болгарії — ст. 18. — O b s e r v a t o r. З міжнародного життя — ст. 19. — З преси — ст. 21. — Х р о н і к а. З Великої України — ст. 25. — На укр. землях — ст. 28. — Газетні звістки — ст. 30. — З життя укр. еміграції. у Франції — ст. 31.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1928 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Приймається передплата на 1928 рік.

У Франції на рік — 120 фр., на півроку — 60 фр., на три місяці — 30 фр., на один місяць 12 фр.

В И Н Ш И Х К Р А Ї Н А Х :

	на 3 місяці	на один місяць
Чехія.....	60 кор.	20 кор.
Польща.....	12 зл.	4 злоти
Румунія.....	360 леїв	120 леїв
Німеччина.....	12 р. м.	4 р. м.
Сполуч. Штати Пів. Америки.....	3 дол.	1 дол.
Канада.....	3 дол.	1 дол.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуб»: 1) В Канаді — W. Sikewich, 512 Bannermann av. Winnipeg, Man. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — Прага: F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotochvil. Подєбрати — Академія, ул. Ліневича. 4) В Польщі — W. Prychodko, Podwale 16, m. 15. Warszawa. 5) В Спол. Штатах у п. В. Кендровського — 30, East 7 th. Street, New York, City, U. S. A.

КНИГАРНЯ «ТРИЗУБ»

має на складі великий вибір книг, нот, вишиванок, листівок, портретів і національних відзнак.

ЗАВЖДИ НА СКЛАДІ Є:

Студ. Вістник, військовий журнал «Табір», Літер.-Наук. Вістник, «Кобзарі» Шевченка, календарі, грам. укр. мови, читанки, атласи України, спогади, книжки франц. мовою про Україну, словники і т. и.

На вимогу висилається каталог складу і даються ріжні справки що до культурно-просвітньої праці.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V).

Tél. Danton 80-03.

Поштова адреса: Для листів: Boîte postale № 15, Paris (XIII), France.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Педагуе — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.

Imprimerie de Navarre, 5 rue des Gobelins, Paris